

**Нестеренко Т.С.**

*практичний психолог;*

**Перцова О.В.**

*практичний психолог,*

*Харківська гуманітарно-педагогічна академія*

## **РОЛЬ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА У ЗБЕРЕЖЕННІ СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

В теперішній час практичні психологи, соціальні працівники відзначають зростання асоціальної спрямованості у поведінці підлітків, яка виражається у проявах неконтрольованої агресії, депресивних станів, підвищеної тривожності, конфліктній поведінці, – тому стає актуальним формування їхнього соціального здоров'я.

Соціальне здоров'я особистості – стан гармонійного функціонування людини в основних видах взаємодії: соціальній, економічній, політичній на засадах взаєморозуміння, взаємоприйняття, взаємоповаги, взаємодопомоги, що сприяє досягненню самоактуалізації особистості, створює комфортні взаємини з реальністю та приводить до якісного стрибка в духовному розвитку в процесі соціалізації. Соціальне здоров'я припускає позитивну освітню цивільну позицію, активне толерантне ставлення до людей, орієнтацію в суспільстві «для людей», «разом із людьми».

Вік студентів перших-других курсів – це час, коли молоді необхідні розуміння і підтримка. Студенти від 15 років значну частину свого часу проводять в коледжі або академії. Сюди вони приходять на заняття, вчать працювати, беруть участь у різних академічних заходах, спілкуються, закохуються. Це той самий вік, коли підлітки відчують необхідність у власній незалежності. Уважно прислухаючись до заборон дорослих, вони намагаються визначити людські норми й цінності, а інколи, в силу незрілості, переоцінюють власні можливості. Саме це в поєднанні з підвищеною цікавістю до всього незвичайного, спонукає студентів звертати увагу на різноманітну інформацію про існування молодіжних течій, яку вони одержують під час навчання, дома, на вулиці, з різноманітних СМІ, Інтернеті тощо. Вплив друзів, знайомих у цьому віці значно вагомий, в той час як вплив батьків зменшується.

Один з основних принципів адекватної соціалізації – це віра в себе. Те, як студент-підліток ставиться до себе, відображається в його зовнішності, у тому, як він себе поводить, як береться за роботу та виконує її кожного дня, як будує взаємовідносини з групою. Самооцінка людини – це її уявлення про свою цінність та значущість у житті та в суспільстві. Студенти з адекватною самооцінкою почувають, що їх люблять, і самі дарують це почуття оточуючим, вони володіють здібностями та працюють продуктивно і легко сприймають нове. Вони адекватно оцінюють критику і дивляться на життя з оптимізмом.

Підлітки, які оцінюють себе низько, вважають, що вони не варті поваги і заслуговують догани. Як правило, вони відчують безвихідність, вважають себе бездарними, почувають незручність, збентеження. Це може закінчитися втратою цікавості до життя, бачення усього в похмурому виді. Людина з низькою самооцінкою більш схильна до стресів, а моменти радості, скоріш усього, залишаються непоміченими. І юнак тягнеться до тієї групи, де він буде щось значити, займати «свою шухлядку», де в ньому поселять надію, дадуть вихід його агресії, де він буде своїм серед своїх. Причини дискомфортуних взаємовідносин молоді з реальністю необхідно пов'язувати з психологічними особливостями підлітків. Серед психолого-педагогічних і соціально-психологічних причин соціального нездоров'я можна назвати такі: депресивні стани, почуття відчаю, безнадійності, незадовільності собою, похмурого та безперспективного майбутнього; різноманітні прояви психозів, психічні розлади; прийом токсичних та наркотичних речовин, коли виникають помилкові, ілюзорні уявлення; акт помсти оточуючим; виховання в несприятливих мікросоціальних умовах, у нестійких або неповних сім'ях, в ситуації постійних конфліктів між батьками, наявності низького рівня загальної та педагогічної культури; низький рівень мотиваційного, емоційно-вольового, інтелектуального розвитку.

Розв'язати молодіжні проблеми у сучасному суспільстві можна лише спільними зусиллями психологів, соціальних працівників, соціологів, педагогів, лікарів, психіатрів і звісно – родини. Яким чином практичний психолог у межах навчального закладу може виявити так звану «групу ризику» молоді, яка по тим чи іншим причинам може підпадати під категорію дезадаптованих особистостей, які схильні до ризикованої поведінки чи можуть бути залученими у будь-яку секту, молодіжне угруповання? Молодіжні

проблеми необхідно розглядати, виходячи з досвіду, набутого під час проведення соціологічних і психологічних досліджень. У цьому може бути корисною, перш за все групова психодіагностика студентів, як метод, спрямований на вимірювання індивідуальних особливостей та відрізень між людьми. Можна рекомендувати психодіагностичний інструментарій спрямований на виявлення показників тривожності, агресивності, вивчення емоційно-афективної та особистісної сфер особистості (рівню самооцінки, домагань, визначення соціометричного статусу в колективі тощо).

На початку, можна порекомендувати методики, які вимірюють емоційно-афективну сферу та рівень тривожності (наприклад, за шкалою Дж. Тейлора). Депресія, в основі якої лежить пригніченість усіх психічних і фізичних проявів людини, у підлітків має суттєві особливості, що відрізняють її від дорослих. Актуальність підліткових депресій полягає не тільки в їх збільшенні за останні роки, але й у тому, що депресія може непомітно стояти за психопатоподібними порушеннями поведінки, штовхати до Інтернет-залежності, алкоголізації, вживання наркотичних засобів, залучення до секти, за допомогою чого намагаються підняти настрій, подавити глибоко скриті обтяжливі переживання.

Більшість депресій поступово починається з тривоги і апатії. Люди можуть не усвідомлювати її початок. Вони тільки помічають, що останнім часом стали пригніченими. Майбутнє бачиться тьмяним і здається, що нічого не можна змінити. *Тривожність* визначають як відчуття неконкретної, невизначеної загрози, нечітке почуття небезпеки. На відміну від тривоги як стану, тривожність як риса особистості притаманна далеко не кожному. Тривожна людина постійно невпевнена в собі і своїх рішеннях, постійно очікує неприємностей, емоційно нестійка, недовірлива. Тому діагностика рівню тривожності у даному випадку постає актуальною.

Рекомендований питальник «САН» за методикою Л.Д. Столяренка. Цей тест призначено для оперативної оцінки самопочуття, активності та настрою (за першими буквами цих функціональних станів і названо опитувач).

Не менш важливим є вивчення агресивності підлітків. *Агресія* – один із засобів вирішення проблем, що викликають психічну напругу. Це руйнівне поводження, що суперечить нормам моралі та етики і правилам взаємодії людей у суспільстві, спричиняє фізичну шкоду або викликає психічний дискомфорт у об'єктів нападу.

Кожна особистість повинна мати певний ступінь агресивності. Відсутність її приводить до пасивності, відомості, конформності. Надмірний розвиток її провокує конфліктність, нездатність особистості на свідому кооперацію. Агресивні прояви можна розділити на 2 основних типи: по-перше – мотиваційна агресія, як самоцінність; по-друге – інструментальна агресія, як засіб. Практичних психологів у першу чергу повинна цікавити мотиваційна агресія як прямий прояв, реалізація властивих особистості деструктивних тенденцій. Визначивши їхній рівень, можна з великою часткою ймовірності прогнозувати прояви відкритої мотиваційної агресії. Однією з подібних діагностичних процедур є опитувальник Басса-Даркі.

Значним аспектом вимірювання стає особистісна сфера студента-підлітка. Особистість може бути представлена як система відносин, де одну з ключових позицій займає відношення до себе. Одним із аспектів самовідношення є самооцінка – складне динамічне особистісне утворення, що виконує насамперед регулятивну функцію. Вона напряму пов'язана із рівнем домагань, впливає на вибір життєвих цілей та обумовлює мотивацію поведінки. Самооцінка лежить в основі найбільш адекватного мотиву навчальної діяльності – мотиву досягнення. З самооцінкою тісно пов'язаний також рівень домагань, а саме стійка потреба у певній позитивній оцінці. Можна запропонувати модифіковану методику А.С. Будассі. Не треба забувати і про проєктивні методики, які також показують рівень самооцінки та домагань особистості (тестова методика «Неіснуюча тварина», тест Вартегга).

Після проведення соціально-педагогічної та психологічної діагностики, складаються індивідуальні комплексні програми реабілітації підлітків «групи ризику», в яких максимально ефективно підібрані соціально-педагогічні технології та методи психологічної корекції. Достатньо ефективним є використання консультативних та екстерналізованих бесід, використання технік арт-терапії, робота з метафоричними асоціативними картами, проведення соціальних тренінгів, корекційних програм, спрямованих на роботу з молоддю «групи ризику». Студентські науково-методичні конференції, круглі столи, виховні години для викладачів, студентів та співробітників – усі ці заходи, які успішно впроваджуються соціально-психологічною службою Харківської гуманітарно-педагогічної академії, сприяють вирішенню задачі своєчасної допомоги студентам у формуванні навичок ефективної

взаємодії, набутті знань та умінь реалізації здорового способу життя, запобіганню вживання наркотичних речовин, формуванню мотивації до збереження репродуктивного здоров'я, безпечної статевої поведінки, самопізнання та пошуку внутрішніх ресурсів. Соціально-психологічна служба академії знаходиться в активному пошуку нових методів та технологій що допоможуть у роботі з формування соціального здоров'я студентської молоді.

### **Список використаних джерел:**

1. Абабков В.А., Перре М. Адаптация к стрессу. Основы теории, диагностики, терапии. – СПб.: Речь, 2004. – 166 с.
2. Пихтіна Н.П., Яковець Н.І. Педагогічна профілактика адитивної поведінки учнів: Навчальний посібник. – Ніжин: Видавництво Ніжинського педуніверситету імені Миеоли Гоголя, 2003 – 116 с.
3. Родионов А.В., Родионова В.А. Подросток и наркотики. Выявление факторов зависимости от психоактивных веществ в работе с несовершеннолетними. – Ярославль: Академия развития: 2004. – 192 с.

**Садовенко С.Г.**

*методист;*

**Гладких Ж.Г.**

*практичний психолог,*

*Дніпродзержинський індустріальний коледж*

*ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»*

## **МЕТОДИКО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ**

Однією з найактуальніших проблем педагогіки вищої школи є проблема навчальної успішності студентів. В кожному навчальному закладі, в тому числі рівня коледжів, технікумів, рано чи пізно виникає потреба дати ґрунтовну оцінку академічної успішності студентів.

Незважаючи на наявність значної кількості робіт, присвячених проблемам підвищення якості підготовки фахівців на сучасному етапі реформування вищої школи, дослідження чинників, що впливають на навчальну успішність студентів, не знайшло достатнього віддзеркалення в педагогічній літературі. Термін